

(BalkanInsight, 09.11.2009)

Председница Хелсиншког одбора за људска права у Србији Соња Бисерко каже да Србија још увек релативизује своје злочине и није успела да предочи младим људима истину о томе шта се дешавало деведесетих.

Драгана Ерјавец: Шта Србија ради на суочавању с прошлошћу?

Соња Бисерко: Није било могуће чак ни отпочети тај процес, упркос чињеници да су многе групе и појединци радили на томе, кроз јавне дискусије, панеле, публикације, документарне филмове, што је свакако веома значајно.

Али процес није још ни почео на државном нивоу пошто је распад Југославије, тако да кажем, завршен тек прошле године, и зато што Босна и Херцеговина још није стабилизована а Београд наставља "рат" користећи друга средства.

Србија и даље омета стабилизацију Босне као државе јер жели да задржи свој ратни трофеј, звани Република Српска, и да евентуално узме део северног Косова.

Док год то траје, Србија се неће стварно суочити с прошлошћу, јер све оно што она данас ради јесте релативизација и преношење одговорности на оно што она назива "завера западних земаља и сепаратистичких република Словеније и Хрватске".

Све активности које се у Србији предузимају, од медија преко образовних институција до САНУ, од свих релевантних институција – заправо иду у супротном смеру!

Као држава и као друштво, Србија се уопште није укључила у процес суочавања, а посебно је то било потребно откад је 2007. донета пресуда Међународног суда правде у Хагу.

То је стратегија ове државе, не ове или оне владе. Сви који су учествовали у [националистичком] пројекту, који су помагали тај пројект и оправдавали га кроз своје научне или квазинаучне публикације и истраживања – део су те стратегије.

Може ли суочавање с прошлошћу у региону бити брже и боље?

По мом мишљењу, регионални процес суочавања с прошлошћу није могућ јер треба обухватити седам нових држава. Свака од њих има различити историјски контекст и хронологију догађаја, а у сваком од тих случајева Србија је имала водећу ролу.

Нама су прво потребне националне комисије у свим земљама формираним после распада Југославије. Свака од њих има сложен проблем: имамо Србе и Хрвате у Хрватској, три народа у Босни и Херцеговини, Србе и Албанце на Косову – што одређује карактер сваке од тих комисија.

Регионална комисија би могла доћи на крају целог процеса, али није могуће направити исправан темељ за суочавање с прошлошћу без узимања у обзир чињенице шта је Југославија била и шта је представљала или без разматрања припрема за рат.

Није довољно само поменути убијене људе или говорити о жртвама. Морамо истражити позадину рата: како је дошло до рата, шта се дешавало током рата и после њега? То су важни приступи разумевању онога што се догодило. Они нам могу јасно рећи каква је била политика Београда, на пример, у односу на Босну.

Колико се неуспех у хапшењу Ратка Младића одразио на суочавање с прошлошћу у региону?

Рад Хашког трибунала скоро да није имао утицаја на српско друштво. Не мислим да одлазак или неодлазак Ратка Младића у Хаг може имати било какав утицај на суочавање с прошлошћу.

Прошле године, када је Радован Караџић ухапшен – а очито да је држава знала где се он крио јер је његово хапшење изведено на тако живописан начин и било праћено са великом помпом у вези с откривањем његовог идентитета – медији у Србији објављивали су приче како је он исмејао цео свет, придајући више пажње његовом тајном животу и његовим "моћима и способностима" него злочинима за које је оптужен. То је била вешто пласирана прича, која није узимала у обзир чињеницу да је он отишао у Хаг...

Међународна заједница није успела да створи механизме који би натерали Србију да на прави начин представи пресуде донете у Хашком трибуналу, и тако олакша свом јавном мњењу да схвати шта се дешавало и зашто се Србија нашла у оваквој ситуацији. То показује да се власти у Србији никад нису дистанцирале од политике Слободана Милошевића и да настављају његову политику другачијим средствима!

Сада имамо суђење Радовану Караџићу, које се омета и пролонгира... Користећи сва расположива средства, он покушава да се понаша као [оптужени лидер Српске радикалне странке] Војислав Шешељ или Слободан Милошевић. Караџић то ради сам или га у то увлачи његов тим за одбрану. То је стратегија Београда: ометати Трибунал, не дати му приступ архивама и вршити притисак на сведоке. Ипак, мислим да је Караџићев случај другачији. Трибунал сада има више искуства и мислим да постоји довољно материјала да се лако докажу сви наводи оптужнице.

Да ли преживљавање таквих ставова према прошлости представља опасност за младе у региону?

Опасност је највећа за генерације рођене после рата. Они, сигурно, за рат нису одговорни, али нису ни упознати са чињеницама. Већина је фрустрирана бесперспективношћу. Њихове реакције обележене су насиљем и незадовољством. Још једна лоша ствар за младе у региону јесте што немају прилику да заједно размишљају о регионалним питањима – политичке елите држе их раздвојеним.

Не смемо заборавити да регион има своју заједничку причу, која је почела пре настанка Југославије, трајала за време Југославије, а постоји и после њеног распада. Морамо схватити да живимо у истом региону, да разумемо језик оног другог и да, изнад свега, имамо заједничку културу. Људи у региону, посебно они млади, треба да комуницирају. Таква комуникација постоји на неким нивоима.

Али, комуникација мора да укључи разговоре о истини, зато што ће се недавна прошлост појављивати у ситуацијама кад то најмање очекујемо. Дуготрајно ангажовање у откривању истине о томе шта се догодило деведесетих у бившој Југославији, дакле, остаје важно.

(Превод: **НСПМ**)

<http://www.balkaninsight.com/en/main/interviews/23435/>